

הלכות פסח

מבוסס על קצוש"ע

1. כל חודש ניסן אין אומרים תחנון, ולא צדוק הדין, ואין אומרים צדקתך בשבת במנחה.
2. המצות שהם לצאת בהן ידי חובת אכילת מצה בשני לילות הראשונים, נקראות מצות מצוה. וצריכים לעשותם לשם מצוה על ידי ישראל גדול בן דעת, שהוא בן שלש עשרה שנה ויום אחד, ואשה בת שתים עשרה שנה ויום אחד. ובכל העשיות יאמר העושה, לשם מצת מצוה, אפלו בשאיבת המים.
3. בלילה שלפני ערב פסח בודקים את החמץ. וחיבים לבדוק מיד בתחלת הלילה. ואסור להתחיל לאכל או לעשות שום מלאכה חצי שעה קדם הלילה.
4. אין בודקים אלא בנר של שעוה יחידי, ולא קלוע משום דהוי כאבוקה.
5. בודק כל החדרים שיש לחוש שמא הכניסו בהם חמץ, אפלו המרתפים והעליות והחניות ובית העצים. כל שיש לחוש שמא הכניסו שם חמץ, צריכים לבדוק. וכן צריכים לבדוק כל הכלים שמחזיקים בהם חמץ. וקדם הבדיקה יכבדו היטב כל המקומות וינקו אותם מכל חמץ, למען יהא נקל לו אחר כך לבדוקם.
6. צריכים לבדוק בכל המקומות בחורין ובסדקין, כל מה שאפשר. וגם הכיסים שבבגדים שלו ושלו תינוקות, שלפעמים נותנים בהן חמץ, צריכים בדיקה. וינערום היטב בשעת הבעור.
7. החדרים שמוכרים לאינו יהודי עם החמץ, כיון שאין מוכרים עד למחר, אם בן חל עליו בלילה חיוב בדיקה וחיוב לבדוקם.

הלכות פסח

8. קדם שמתחיל לבדוק, יברך אשר קדשנו במצותיו וצונו על בעור חמץ. ואף על פי שעתה עדין אינו מבצעו, מכל מקום מברך על בעור, לפי שמיד לאחר הבדיקה יבטל את החמץ שאינו ידוע לו, והוא הבעור לחמץ שאינו ידוע לו. ולא יפסיק בין הברכה לתחלת הבדיקה. וטוב שלא יפסיק עד גמר כל הבדיקה, אלא במה שהוא מענין הבדיקה. ויכול לבדוק כמה בתים בברכה אחת.

9. יש נוהגים שקדם הבדיקה מניחים פתיתי לחם במקומות שימצאם הבודק, כי חוששים אולי לא ימצא כלום ותהא ברכה לבטלה. ומי שאינו בודק כראוי, אלא שהוא מקבץ אלו הפתיתים, לא קיים מצות בדיקה, וברך ברכה לבטלה.

10. החמץ שהוא משיר לאכילה או למכירה, יניח קדם הבדיקה במקום המשמר היטב. וכן החמץ שהוא מוצא בבדיקתו, וצריך לשרפו למחר, יניח במקום משמר ומקשר, שלא יאבד ממנו, ויניחנו במקום שיראהו למחר ולא ישכח לשרפו.

11. אחר הבדיקה מיד יבטלנו, ועקר הבטול הוא בלב, שיגמר בלבו שכל חמץ שברשותו הרי הוא כאלו אינו, ואינו חשוב כלום, והרי הוא כמו עפר, וכדבר שאין בו צורך כלל. ומי שאינו יודע פרושו, יאמר בלשון שהוא מבין.

כל חמירא וחמיצא דאכא ברשותי, דלא חמתה ודלא בערתה ודלא ידענא לה, לבטל ולהוי הפקר כעפרא דארעא.

כל שאור וכל חמץ שברשותי שלא ראיתיו, ושלא בערתיו, יהא בטל והפקר וחשוב כעפר האדמה.

All chametz or leaven that is in my possession, which I have not seen, have not removed and do not know about, should be annulled and become ownerless, like the dust of the earth.

הלכות פסח

12. אף על פי שבטל את החמץ בלילה לאחר הבדיקה, מכל מקום גם ביום לאחר ששרף אותו יחזור ויבטלנו, ויכלול כל החמץ, ואפלו חמץ ידוע.

כל חמירא וחמיעא דאכא ברשותי, דחזתה ודלא חזתה, דחמתה ודלא חמתה, דבערתה ודלא בערתה, לבטל ולהוי הפקר כעפרא דארעא.
כל שאור וכל חמץ שברשותי, שראיתי ושלא ראיתי, שהפרתיו ושלא הפרתיו, שבערתיו ושלא בערתיו, יהא בטל והפקר וחשוב כעפר האדמה.

All chametz or leaven that is in my possession, whether I have recognized it or not, whether I have seen it or not, whether I have removed it or not, should be annulled and become ownerless, like the dust of the earth.

13. היוצא לדרך, קדם לכתו ימנה שליח שיבדק ויבטל חמצו, ויאמר לו בפרוש, שהוא ממנה אותו לשליח על הבדיקה וגם על הבטול. והשליח יאמר בבטול, : חמצו של פלוני וכו'. ומכל מקום גם הוא באשר הוא שם, בערב פסח בפקר יבטל חמצו שברשותו.

14. מצא חמץ בביתו בחל המועד יוציאו וישרפנו. ואם יש בו כזית, יברך מתחלה על בעור חמץ. אבל על פחות מכזית לא יברך. ואם מצאו ביום טוב או בשבת חל המועד, וכן בשבת שחל בערב פסח שאסור לטלטלו משום מקצה, יכפה עליו כלי עד מוצאי יום טוב או מוצאי שבת ואז ישרפנו. ואם מצאו בימים האחרונים, שאז במוצאי יום טוב כבר הפסח, אינו מברך עליו, אלא שורפו בלא ברכה, אפלו יש בו כזית.

15. חדר שצריך בדיקת חמץ, ורוצה לעשותו אוצר, פרוש שרוצה לאצור בתוכו פרות או עצים או שאר דברים, שמחמת זה לא יוכל לבדקו, כשיגיע ליל ארבעה עשר – אם עושה את האוצר על דעת שלא לפנותו עד לאחר הפסח, אזי יש חלוקה:

א. אם הוא קדם שלשים יום שלפני הפסח, אינו צריך לבדקו (אלא שאם יש שם חמץ ידוע, יבערנו תחלה) ויועיל לו הבטול, שיבטל כל חמץ בזמנו.

ב. אם הוא תוך שלשים יום שלפני הפסח, חל עליו חיוב בדיקה, (כיון ששואלים ודורשים בהלכות פסח קדם לפסח שלשים יום) וצריך לבדקו.

הלכות פסח

16. כל דבר שיש בו תערובת חמץ, ואפלו אין בו חמץ בעין, רק הטעם מחמץ, כגון שהסירו את החמץ, מכל מקום אסור להשהותו בפסח. אבל דבר שלא היה בו חמץ כלל, אלא שנתבשל בכלי חמץ, אפלו היה הכלי בן יומו, או שנכבש בכלי חמץ, מתר להשהותו בפסח. ודוקא שנתבשל או נכבש קדם הפסח, אבל אם נתבשל או נכבש בפסח בכלי חמץ, חיבים לבערו.

17. חמץ שנפסלה מאכילת הכלב קדם הפסח מתר בפסח בהנאה ובשהיה.

18. חמץ של אינו יהודי אסור לישראל בהנאה בפסח.

19. כל הכלים שאינו מכשירן לפסח, צריך לשפשפן היטב בערב פסח קדם שעה ששית ולהדיחם בענין שלא יהא חמץ נכר, ויצניעם במקום צנוע שאינו רגיל לילך לשם בפסח. וטוב לסגורם בחדר מיוחד ולהצניע את המפתח עד לאחר הפסח.

דיני ערב פסח

20. אין אומרים מזמור לתודה ולא למנצח.

21. מתר לאכול חמץ רק עד שליש היום, (והיום נחשב מן עלת השחר עד צאת הכוכבים). ובהנאה מתר עוד שעה אחת. ומתר למכרו אז לאינו יהודי, אבל אחר כך אסור גם בהנאה. וצריך לשרוף את החמץ ולבטלו כל זמן שהוא מתר בהנאה.

22. בערב פסח אסור לאכול מצה כל היום כדי שיאכל בלילה מצה לתאבון. ואפלו הקטנים והקטנות, כל שמבינים ענין יציאת מצרים, אסור לתת להם מצה. (ובשעת הדחק מתירים להם מצה עשירה). אבל תבשילים שעושים ממצות טחונות, מתר כל אדם לאכול עד תחלת שעה עשירית, דהינו עד הרביעית האחרונה של היום. ומשם ואילך

הלכות פסח

אסור לאכול, כי אם לעת הצורך מעט פרות או בשר ודגים. ויזהר שלא ימלא כרסו כדי שיאכל בלילה מצה לתאבון.

23. הבכורים בין בכור לאב בין בכור לאם, מתענים בערב פסח, אפלו חל בערב שבת. וכל זמן שהבכור קטן, האב מתענה תחתיו.

24. בכור המתענה, אומר בתפלת המנחה, עננו.

דיני מכירת חמץ

25. ישראל שהיה לו חמץ שלו ברשותו בפסח, עובר בכל רגע ורגע על בל יראה ובל ימצא. והחמץ אסור בהנאה לעולם, ואפלו בטלו קדם פסח. ולכן מי שיש לו הרבה חמץ שאינו יכול לבערו מן העולם, צריך למכרו לאינו יהודי קדם הפסח בשעה שהוא עדין מתר בהנאה. ולא יהיה ענין מכירת חמץ אצל האדם כמו מצות אנשים מלמדה, אלא צריך שיגמור בדעתו שהוא מוכרו באמת להאינו יהודי מכירה גמורה וחלוטה. ולאחר הפסח יבקש מאת האינו יהודי שישלם לו את החוב. וכאשר ישיבהו שאין לו כסף, יבקש ממנו שיחזור וימכור לו את החמץ (עם החדר) בעד כף וכף. ויהיה הדבר בדרך הסותרים ממש.

26. חמץ שהוא בתוך כלי הצריך טבילה, לא ימכרנו עם הכלי, כי לאחר הפסח כשיחזור ויקנהו מן האינו יהודי יצטרך טבילה מחדש.

27. החמץ שהוא מוכר לאינו יהודי, צריך שלא יהא בביתו של ישראל. ואם האינו יהודי לוקח את החמץ לתוך ביתו, מה טוב. ואם אי אפשר שיקחהו לביתו, צריך להשכיר לו את החדר שהחמץ מנח בו. ויהיה הכל כתוב בשטר, וגם ימסור לו את המפתח מן החדר. ואם הקונה רוצה להפקיד אצל הישראל את המפתח, רשאי.

הלכות פסח

28. אם אינו יכול להשכיר לו כל החדר, מפני שהוא צריך גם כן להשתמש בו, יעשה מחצה לפני החמץ, וישכיר לו את המקום שעד המחצה, ויכתב כן בתוך השטר.

29. יכתב בתוך השטר שיש להקונה דריסת הרגל ללכת כרצונו אל המקום שהחמץ מנח בו.

30. אסור לעשות תנאי עם האינו יהודי, שלאחר הפסח מחיב האינו יהודי למכרו לו, או שהישראל מחיב לחזור ולקנותו ממנו. אבל יכול להבטיחו, שיחזור לקנותו ממנו ושייתן לו רוח.

31. צריכים לזהר שלא להנות לאחר הפסח מחמצו של ישראל שהוא חשוד שלא מכרו בדת.

דיני הכשיר כלים

32. כלל גדול נאמר לענין הכשר כלים, והוא, כבולעו כף פולטו. זאת אומרת בדרך שנכנס דבר האסור לתוך דופני הפלי, היא הדרך שצריכים להוציא את האיסור כדי להכשירו. לדוגמא:

- א. אם השתמשו בסיר על האש לצלות בו דבר חמץ, צריכים להכשיר את הפלי על ידי מגע ישיר עם האש. הכשר בדרך זה נקרא ליבון. לפיכך, כלים ששתמשו בהם על ידי האור בלי מים, צריכים לבון. ולכן האגנות והמחבות שאופין בהן חמץ, צריכים לבון. והלבון צריך להיות לכתחלה לבון חזק, עד שיהיו ניצוצות נתזים ממנו.
- ב. אם השתמשו בסיר לבשל בו דבר חמץ במים רותחים, אפשר להכשירו עם מגע במים רותחים. הכשר בדרך זה נקרא הגעלה.

הלכות פסח

33. כל כלי חרס שנשתמש בו חמץ, אי אפשר להכשירו כלל, כי אי אפשר להוציא איסור מדופני כלי חרס.

34. כלי עץ וכלי מתכות וכלי אבן וכלי עצם אפשר להכשירם על ידי הגעלה. אך אם הוא דבר שמתקלקל ברותחים, כגון כלים המדבקים בדבק, ואפלו אם רק הידית מדבקת באיזה דבק, לא יועיל לו הגעלה, משום שחוששים אולי לא יגעילו יפה.

35. כל כלי שאי אפשר לנקותו היטב, אי אפשר להכשירו על ידי הגעלה. לפיכך קדם שמגעיל את הכלי, צריך לנקותו היטב מן החלודה וכדומה, שיהא נקי לגמרי. אבל אין להקפיד על מראות כתמים. ואם יש גומות בכלי, צריך לנקרם היטב. ואם הוא כלי מתכת, ישים על הגמות גחלים ללבן שם, ואחר כך יגעילו. ואם אי אפשר לנקות היטב הגמות והסדקים, וגם אי אפשר ללבן שם, אין לו תקנה. ולכן בסכינים עם קתות, צריכים לדקדק היטב אם מועילה להן הגעלה. ומצוה מן המבחר, למי שאפשר לו, שיקנה לו סכינים חדשים לפסח.

36. ידות הכלים צריכות גם כן הכשר. ומכל מקום אם אין היד נכנסת לתוך היורה, יכול להכשיר את היד בשפיכת רותחים עליה.

37. אין להגעיל אלא כלי שאינו בן יומו, זאת אומרת שכבר עבר מעת לעת משעה שבשלו בו חמץ. וכן היורה שמגעילים בה לא תהא בת-יומה. וישגיח שבכל פעם שהוא נותן את הכלי לתוך היורה, יעלו המים רתיחות. ואם צריך להגעיל את היורה, אזי כשהמים מעלים רתיחות, תהיה היורה מלאה, ויזרוק בה אבנים מלבנות, כדי שישטפו המים הרותחים על שפתה. ואין להגעיל [בערב פסח] רק עד חצות היום.

38. נוהגים שאחר ההגעלה שוטפים את הכלים במים קרים.

הלכות פסח

39. שולחן או משטח שקיים חשש אולי שם עליו סיר חם, נוהגים להכשיר אותם דרך ליבון קל, שמלבן אבנים, ומניחים אותם על השלחן, ושופכין עליהם רותחים, ומוליכים את האבנים ממקום למקום, באפן שיהיו מים רותחים על פני כלו. וצריכים לשפשף מקדם, ואחר מעת-לעת יכשירום. ומכל מקום יש נוהגים שלא להשתמש גם אחר ההכשר בשלחנות ובתבות, אלא בפריסת מפה או דבר אחר.

קצת דינים מלוקטים לפסח

40. לפי מנהג האשכנזים כל מיני קטניות, אסורים.

41. כל פרות יבשים אסורים, אלא אם כן נודע שנתבשו בהכשר בתנור שהכשר לשם פסח.

42. בשעת הדחק, כגון לצרף חולה או זקן, מתרים לאפות מצות עם מי ביצים או שאר מי פרות, כגון חלב או יין וכדומה, והיא נקראת מצה עשירה, ובלבד שיזהרו שלא יתערב בהם אפלו מעט מים. אבל בשני הלילות הראשונים צריכים לאכול מצה ממש, ואין יוצאים במצה עשירה.

43. אם נמצאה איזו תערובת חמץ בערב פסח, עד הלילה, הרי הוא כמו שאר אסורים שבטלים בששים. ולכן אם נמצא גרעין בעוף ובתבשיל, זורקו והשארו מתר לאכול אפלו בפסח. אבל בתוך הפסח חמץ אוסר אפלו במשהו גם בהנאה.

44. בערב פסח, משעה שהחמץ נאסר בהנאה, וכן בכל ימי הפסח, אסור להנות אפלו מחמצו של אינו יהודי. ולכן אסור לישראל להוליך או לשמור חמצו של אינו יהודי. ומכל שכן שאסור לקנות חמץ בשביל אינו יהודי, ואפלו במעותיו של אינו יהודי.

הלכות פסח

דיני הכנת הסדר

45. יהדר אחר יין יפה למצות ארבעה כוסות. ואם יש בנמצא יין אדם יפה כמו הלבן, וגם הוא כשר כמו הלבן, מצוה בו יותר מבלבן, שנאמר, אל תרא יין כי יתאדם, משמע שחשיבותו של יין הוא כשהוא אדם. ועוד, לפי שיש בו זכר לדם, שהיה פרעה שוחט ילדי בני ישראל.
46. הכוסות יהיו שלמים בלי שום פגימה, ומודחים יפה, ויחזיקו לכל הפחות רביעית.
47. לצורך מרור, נוהגים לקח תמכא (חריין – Horseradish), אבל יותר טוב לקחת חזרת שהיא חסה (Romaine Lettuce) שנוח לאכלה, ונקראת מרור, לפי שכששוהה בקרקע, נעשה הקלח מר. כל המינים שיוצאים בהם מצטרפים זה עם זה לכזית. ויוצאים בין בעלים בין בקלחים. העלים אין יוצאים בהם אלא אם כן הם לחים, אבל הקלחים יוצאים בהן בין הם לחים בין יבשים, אך לא במבשלים או כבושים.
48. החרסת צריך שתהיה עבה זכר לטיט. ובשעה שהוא צריך לטבל את המרור, ישפך לתוכה יין או חמץ, שתהיה רכה, זכר לדם, וגם שתהא ראויה לטבל בה. יש לעשות את החרסת מפרות שנמשלה בהם כנסת ישראל, כגון תאנים, שנאמר, התאנה חנטה פגיה. ואגוזים, שנאמר, אל-גנת אגוז. ותמרים, שנאמר, אעלה בתמר. ורמונים, שנאמר, כפלח הרמון. ותפוחים, זכר למה שכתוב, תחת התפוח עוררתיו, שהיו הנשים יולדות שם בניהן בלא עצב. ושקדים על שם ששקד הקדוש ברוך הוא על הקץ לעשות. וצריך לתן בתוכה תבלין הדומים לתבן, כגון קנמון וזנגביל, שאינן נדוכים הדק היטב. ויש בהן חוטים כמו תבן, זכר לתבן שהיו מגבלים בתוך הטיט. בשבת, לא ישפוך את היין או החמץ לתוך החרסת, כי צריך לעשות בשנוי, ויתן את החרסת לתוך היין והחמץ. ואת מי המלח (אפלו כשלא חל יום טוב בשבת) יעשה מערב יום טוב ואם עושהו ביום טוב צריך לעשותו בשנוי, שיתן תחלה את המים ואחר כך המלח.

הלכות פסח

49. משחרב בית המקדש, תקנו חכמים שיהיו על השלחן בשעת אמירת ההגדה שני מיני תבשילים, אחד זכר לקרבן פסח ואחד זכר לקרבן חגיגה, שהיו מקריבים בזמן שבית המקדש היה קיים. ונהגו שאחד מן התבשילים יהיה בשר, ויהיה מפרק הנקרא זרוע, לזכר שגאלם הקדוש ברוך הוא בזרוע נטויה, ויהיה נצלה על הגחלים, זכר לפסח שהיה צלי אש. והשני יהיה ביצה, משום שביצה בלשון ארמי ביצה, כלומר, דבעי רחמנא למפרק יתנא בדרעא מרוממא, (שרצה ה' לפדות אותנו בזרוע נטויה). ועושים הביצה, בין צלויה בין מבשלת. וצריך לצלתם ולבשלים מערב יום טוב בעוד יום. ואם שפך או שהיה שבת, יצלה ויבשל אותם בלילה, אבל צריך לאכלם ביום טוב ראשון. וכן בליל שני, יצלים ויבשלים ויאכלם ביום טוב שני, כי אין מבשלים מיום טוב לחברו, ולא מיום טוב לחל. ולפי שאין אוכלים בשר צלי בשני לילות אלו, על כן צריך לאכול את הזרוע דוקא ביום. ואף כשצולים אותן בערב יום טוב אין לזרקן אחר כך, אלא יתנם ביום טוב שני תוך המאכל שמבשלים ויאכלם.

50. יכין מושבו מבעוד יום במצעות נאים כפי יכולתו, ובאפן שיוכל להטות ולהסב בשמאלו. ואפלו הוא אטר, יסב בשמאל של כל אדם.

51. אף על פי שבכל השנה טוב למעט בכלים נאים זכר לחרבן, בליל פסח טוב להרבות בכלים נאים, זכר לחרות.

52. בן אצל אביו חייב בהסבה. אבל תלמיד אצל רבו אינו צריך.

דיני הסדר

53. מצות אכילת מצה היא דוקא בלילה, כמו קרבן פסח, שכתוב בו ואכלו את הבשר בלילה הזה. וכן מצות ארבע כוסות היא דוקא בלילה. וכיון שגם הכוס של קדוש הוא אחד מארבעת הכוסות, לכן אין מקדשים עד שהוא ודאי לילה.

הלכות פסח

54. תינוק ותינוקת שהגיעו לחנוכה, שהם יודעים בקדשת יום טוב, ומבינים מה שמספרים מיציאת מצרים, נותנים להם גם כן כוס שישתו ממנו. נוהגים למזוג כוס וקוראים אותו כוס של אליהו הנביא.

55. קדש: משרתו או אחד מבני ביתו, ימזגו את הכוסות. וכן בכל פעם שמוזגים, ימזגו הם ולא הוא בעצמו, כדי להראות דרך חרות. ויזהיר לבני ביתו, שישתו מכל כוס לכל הפחות את הרב בפעם אחת, ומכוס רביעי ישתו רביעית בפעם אחת. ויכונו כלם למצות ארבע כוסות וספור יציאת מצרים ואכילת מצה ומרור, וגם הנשים חייבות במצות אלו, רק בהסבה אינן נוהגות. יעשה קדוש כפתוב בהגדה, וישתה בהסבת שמאל.

56. מי שאינו שותה יין כל השנה מפני שמזיק לו, אף על פי כן צריך לדחוק את עצמו לשתות ארבע כוסות, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה, על ר' יהודה ב"ר אילעי, שהיה שותה ארבע כוסות של פסח, והיה צריך לחגור צדעיו עד שבועות. ומכל מקום יכול למזוג במים, או לשתות מיץ ענבים.

57. ורחץ, כרפס: אחר כך ירחץ ידיו ולא יברך עליהן, ומנגבן. וחותר מן הכרפס לעצמו ולכל בני ביתו לכל אחד פחות מכוזית, וטובלים במי מלח, ומברכים בורא פרי האדמה, ומכוונים לפטר בברכה זו גם את המרור, ואוכל גם כן בהסבת שמאל.

58. יחץ: אחר כך נוטל את המצה האמצעית וחולקה לשני חלקים, ומניח את החלק הגדול אצל מושבו לאפיקומן. ונוהגים לכרכו במפה, זכר למה שכתוב, משארותם צררת בשמלותם. ויש שמשמים אותו כך על שכמם, זכר ליציאת מצרים. ולפי שהאפיקומן הוא במקום הפסח, לכן הוא חשוב ויהיה החלק הגדול. והחלק הקטן מחזירו לקערה למקומו, ומגלה קצת את המצות, ומגביה את הקערה, ואומרים, הא לחמא עניא די אכלו וכו', עד לשנה הבאה בני חורין. והאומרים כהא לחמא עניא לא יאמרו תבת די.

הלכות פסח

59 מגיד: אחר כך מוזגין כוס שני, והתינוק שואל מה נשתנה. ואם אין תינוק, ישאל בן אחר, או בתו, או חברו או אשתו, ואחר כך אומרים, עבדים היינו וכו'. והנכון לפרש לבני ביתו דברי ההגדה בלשון שמכינים. ואם גם בעצמו אינו מבין לשון הקדש, יאמר מתוך ההגדה, ולאחר כל חלק יאמר בלשון שהוא מבין. ומכל שכן המאמר רבן גמליאל היה אומר וכו', שצריכים להבין את הטעם של פסח מצה ומרור.

60 כשמגיע לזוהיא שעמדה וכו', יכסה את המצות, (שלא תראה הפת בשתו, שמניחים אותה, ונוטלים את הכוס), ונוטלים את הכוסות בידיהם ואומרים והיא שעמדה וכו' עד מידם, וחוזר ומגלה את המצות.

61 כשאומר פסח שהיו אבותינו אוכלים וכו' לא יגביה את הזרוע שהוא זכר לפסח, שלא יהא נראה כאלו הקדישו לכהן. וכשמגיע ללפיכה, מכסה את המצות, ונוטל כל אחד את הכוס בידו ומגביהו עד שחותם גאל ישראל, ומברכים על הכוס בורא פרי הגפן, ושותין בהסבת שמאל.

62 רחצה, מוציא, מצה: אחר כך רוחצים ידיהם ומברכים על נטילת ידים, ומברך המוציא על המצות. ולפי שביום טוב צריך לבצוע על שתי פירות שלמות, ומצות אכילת מצה היא מן הפרוסה, לפי שהמצה נקראת לחם עני, ודרך של עני בפרוסה, על כן בשעה שהוא מברך המוציא, אויז שתי המצות השלמות בידיו והפרוסה ביניהן, ומברך המוציא, ומניח את המצה התחתונה מידי, ואויז רק בעליונה וגם בפרוסה ומברך על אכילת מצה, ובוצע מן העליונה וגם מן הפרוסה מכל אחת כזית, וכך הוא נוהג לכל אחד מבני ביתו ואוכל שניהם יחד בהסבה שמאלית. ואם קשה לו לאכלם בפעם אחת, אוכל תחלה את הכזית המוציא, ואחר כך הכזית מן הפרוסה, רק שלא ישקה ביניהם כלל, ויאכל שתייהן בהסבה.

הלכות פסח

63. וְנוֹהֲגִים בְּמַדִּינוֹת אֱלוֹ, שֶׁבְּלִילֵי פֶסַח אֵין טוֹבְלִים אֶת הַמַּצָּה בְּמַלַּח לֹא שֶׁל הַמוֹצָיא וְלֹא שֶׁל מַצָּה. יִזְהַר לְאֹכֹל הַשִּׁיעוֹר הָרְאוּי שֶׁל מַצָּה, שֶׁהוּא בְּעֶרְךָ חֲצֵי מַצָּה יָד, וְשִׁנֵּי שְׁלִישׁ מַצָּה מְכוּנָה.

64. מְרוֹר: אַחַר כֶּךָ נוֹטֵל כְּזֵית מְרוֹר, וְכֵן הוּא נוֹתֵן לְכָל אֶחָד מִבְּנֵי בֵיתוֹ, וְטוֹבְלוֹ בַּחֲרוֹסֶת וּמִנְעַר אֶת הַחֲרוֹסֶת מֵעָלָיו, שֶׁלֹּא יִתְבַטֵּל הַמְרוֹר, וּמְבַרֵךְ עַל אֲכִילַת מְרוֹר, וְאוֹכְלוֹ בְּלֹא הַסְּבָה. שִׁיעוֹר כְּזֵית מְרוֹר הוּא בְּעֶרְךָ שְׁלֹשָׁה עֲלִים גְּדוּלִים.

65. כוֹרֵךְ: אַחַר כֶּךָ נוֹטֵל מִן הַמַּצָּה הַתְּחִתוֹנָה גַם כֵּן כְּזֵית, וְגַם כְּזֵית מְרוֹר, וְנִכּוֹן לְטַבְּלוֹ גַם כֵּן בַּחֲרוֹסֶת וּלְנַעֲרוֹ מֵעָלָיו, וּמְנִיחַ אֶת הַמְרוֹר תּוֹךְ הַמַּצָּה וְאוֹמֵר, כֵּן עָשָׂה הָלֵל וְכוּ', וְאוֹכֵל בְּהַסְּבָה.

66. שֶׁלַחן עוֹרֵךְ: אַחַר כֶּךָ אוֹכְלִים הַסְּעוּדָה. וַיֵּשׁ לְאֹכֹל כָּל הַסְּעוּדָה בְּהַסְּבָה. אֵין אוֹכְלִים בְּשׂוֹר צָלִי בְּשֵׁתֵי הַלֵּילוֹת, אֲפֹלוֹ שֶׁל עוֹף. וְאֲפֹלוֹ בְּשִׁלוּהוֹ וְאַחַר כֶּךָ צְלוּהוֹ בְּקִדְרָה, אֵין אוֹכְלִים.

67. צִפּוֹן: לְאַחַר גְּמַר הַסְּעוּדָה אוֹכְלִים אֲפִיקוֹמֵן, זִכָּר לְקַרְבֵּן פֶּסַח, שֶׁהִיָּה נֹאכֵל בְּסוֹף הַסְּעוּדָה שִׁיָּהָא גְּמַר כָּל הַשְּׂבִיעָה. וַיֵּשׁ לְאֹכֹל כְּשֵׁנֵי זֵיתִים, אֶחָד זִכָּר לְפֶסַח וְאַחַד זִכָּר לַמַּצָּה, שֶׁהִיָּתָה נֹאכֵלָת עִם הַפֶּסַח. וְעַל כָּל פָּנִים לֹא יִפְחוֹת מִכְּזֵית, וְאוֹכְלוֹ בְּהַסְּבָה. וְאַחַר הָאֲפִיקוֹמֵן, אֲסוֹר לְאֹכֹל שׁוּם דְּבָר.

68. בֶּרֶךְ: אַחַר כֶּךָ מוֹזְגִים כּוֹס שְׁלִישֵׁי לְבִרְכַת הַמְּזוּן. וְנוֹהֲגִים שֶׁבַעַל הַבֵּית מְבַרֵךְ בְּזִמּוֹן. לְאַחַר בְּרַכַת הַמְּזוּן מְבַרְכִים עַל הַכּוֹס וְשׁוֹתִים בְּהַסְּבָה. וְאֲסוֹר לְשַׁתּוֹת בֵּין כּוֹס זֶה לְכּוֹס רְבִיעִי.

הלכות פסח

69. הלל: מוזגים כוס רביעי. ונוהגים לפתוח את הדלת, לזכר שהוא ליל שמורים, ואין מתיראים משום דבר. ובזכות האמונה, יבוא משיח צדקנו, והקדוש ברוך הוא ישפך חמתו על עובדי כוכבים, ולכן אומרים שפך חמתך וכו'. אחר כך מתחילים לא לנו, ואומרים פסדר. וכשמגיע להודו, אם הם שלשה, אפלו עם אשתו ובניו שהגיעו לחנוכה, לאמר הודו, והשנים יענו, כמו שאומרים בצבור.

70. מן הכוס הרביעי, צריכים לשתות רביעית שלמה, ומברכים אחריו ברכה אחרונה. ואחר ארבעת הכוסות אסור לשתות שום משקה רק מים.

71. נרצה: ואחר כך גומרים כסדר ההגדה. ונוהגים שאין קוראים קריאת שמע שעל המטה, רק פרשת שמע וברכת המפיל, להורות שהוא ליל שמורים מן המזיקים ואינו צריך שמירה.

דיני ספירת העומר

72. בליל שני של פסח, מתחילים לספור ספירת העמר. וסופרים מעמד. המצוה הוא לספור תכף בהתחלת הלילה, אחר צאת הכוכבים. ובדיעבד, זמנה כל הלילה.

73. בית הכנסת בלילי שבת ויום טוב סופרים לאחר הקדוש, כדי להקדים קדשת היום. ובמוצאי שבת ויום טוב, סופרים קדם הבדלה כדי לאחר יציאת היום.

74. מי ששכח כל הלילה ולא ספר, יספור ביום בלא ברכה, ובלילות שאחר כך יספור בברכה. ואם שכח גם כל היום, יספור אחר כך בכל הלילות בלא ברכה. ואם נסתפק לו אם ספר בלילה או לא, אף על פי שלא ספר ביום שלאחריו, מכל מקום יכול לספור שאר הלילות בברכה.

הלכות פסח

75. השואל מחברו בין השמשות או אחר כך, כמה מונים היום, יאמר לו, אתמול היה כך וכך. שאם יאמר לו כמה מונים היום, אינו רשאי לברך אחר כך על הספירה.

76. לכתחלה קדם שיברך, צריך שידע על מה הוא מברך, שידע כמה ימים הוא בספירה, ובדיעבד אם לא ידע ופתח וברך על דעת שישפור כמו שישמע מחברו, גם כן יצא. וכן אם ברך על דעת לספור ארבעה ימים, ולאחר שברך נזכר שצריך לספור חמשה, סופר חמשה ואינו צריך לברך שנית. וכן אם טעה בספירה, כגון שהיה צריך לאמר ששה ימים ואמר חמשה ימים, אם נזכר מיד, סופר כראוי ואין צריך לברך שנית. אבל אם הפסיק קצת, צריך לברך שנית.

77. בימי הספירה מתו תלמידי רבי עקיבא בל"ג יום, ולכן נוהגים בימים אלו קצת אבילות, שאין נושאים נשים ואין מסתפרים. וכן אין מאזינים למוסיקה.

78. ויש חלוקי מנהגים במספר ל"ג ימים האלה, יש מקומות נוהגים שחושבים אותן מיום ראשון של ספירה, ולכן אוסרים עד ל"ג בעומר. וביום ל"ג בעומר, וכן משם ואילך מתירים, מפני שביום ל"ג בעומר פסקו מלמות, ולכן מרבים בו קצת שמחה, ואין אומרים בו תחנון. ואף שגם בו ביום מתו קצת, אומרים מקצת היום ככלו, ולכן אין להסתפר או לשא עד לאחר שהאיר היום, ולא מבערב. אך כשחל ל"ג בעומר ביום ראשון, מסתפרים בערב שבת שלפניו, לכבוד השבת.

79. ויש מקומות שמתירים עד ראש חודש איר ועד בכלל, שהן ששה עשר יום, ונשארים ל"ג יום באסור עד חג השבועות (ומסתפרים בערב החג). ומכל מקום ביום ל"ג בעומר בעצמו מתירים. (וכשחל ביום ראשון, מתירים בערב שבת, כמו שכתבתי לעיל).

80. ליל ראשון של שבועות, מאחרים מלהתפלל עד צאת הכוכבים. שאם יתפללו קודם ויקבלו קדשת יום טוב, חסר מעט ממ"ט ימי הספירה. והתורה אמרה שבע שבתות תמימות תהינה.

הלכות פסח

מושגים מהלכות פסח

1. חודש ניסן
2. מצות מצוה
3. בדיקת חמץ
4. זריזים מקדימים למצוות
5. חלות חיוב בדיקה
6. שואלים ודורשים בהלכות פסח קודם לפסח שלשים יום
7. על ביעור חמץ
8. ביטול חמץ
9. כופה עליו את הכלי
10. תערובת חמץ
11. נתבשל בכלי חמץ
12. נפסל מאכילת כלב
13. מצה לתיאבון
14. מצה עשירה
15. איסור אכילה ואיסור הנאה
16. תענית בכורים
17. בל יראה ובל ימצא
18. מכירת חמץ
19. חמץ ברשותו
20. חמץ שעבר עליו הפסח
21. כבולעו כך פולטו
22. ליבון
23. הגעלה

הלכות פסח

24. דופני כלי חרס
25. אולי לא יגעלנו יפה
26. כלי בן יומו
27. ליבון קל
28. קטניות (לאשכנזים)
29. איסור בששים ואיסור במשהו
30. שאף הם היו באותו הנס
31. ד' כוסות - יין אדום
32. רביעית - רוב רביעית
33. מיץ ענבים
34. מרור
35. חרוסת
36. זכר לקרבן פסח וזכר לקרבן חגיגה
37. אין מבשלים מיו"ט לחבירו, ולא מיו"ט לחול
38. בשר צלי בליל פסח
39. הסיבה על שמאל
40. זכר לחירות
41. לחם עוני - לחם עני
42. שני טיבולים
43. ליל שימורים
44. ספירת העומר
45. מיתת תלמידי ר"ע
46. ל"ג בעומר
47. מצקת היום ככולו
48. שבע שבתות תמימות